

Prel. funderingar kring nonprofit- sektorn

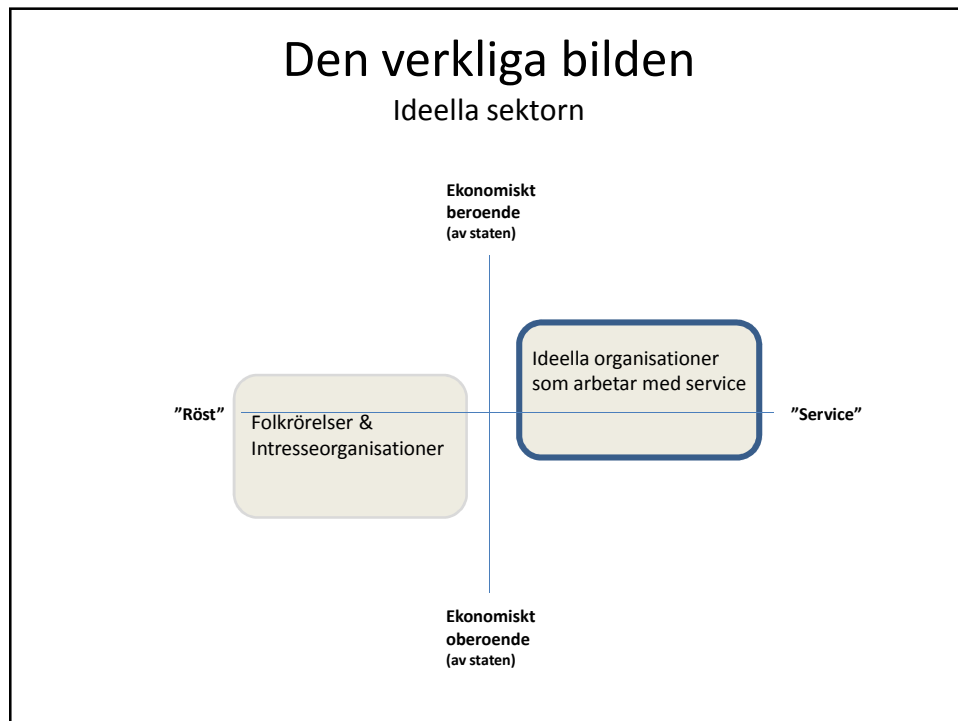
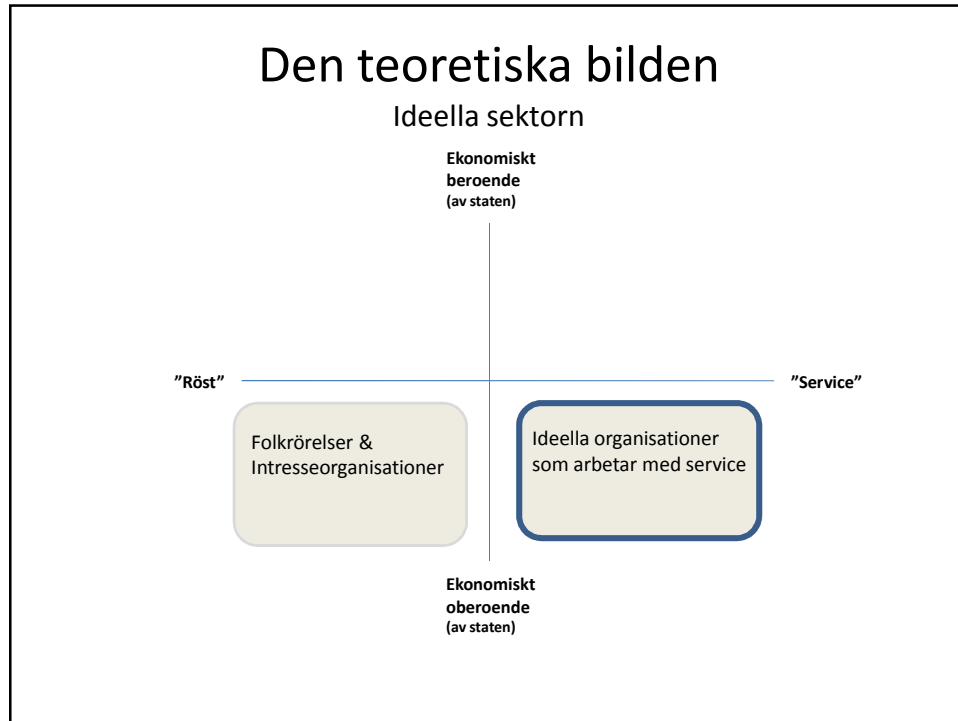
Karl-Henrik Pettersson

10 oktober 2008

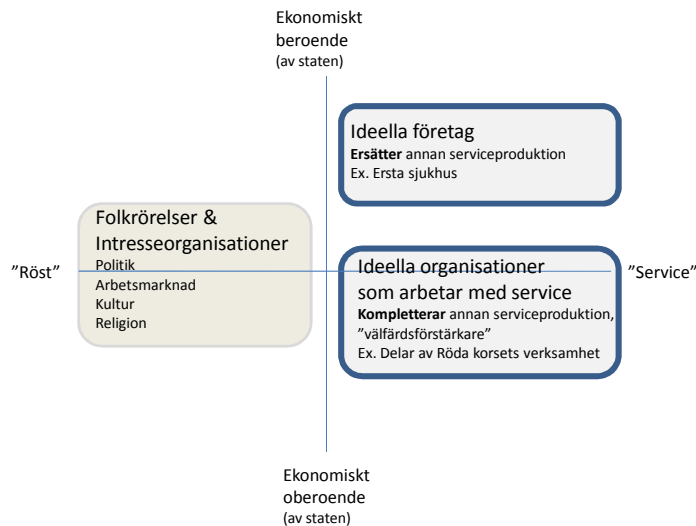
Några utgångspunkter

Jag talar om

- Sverige
- vården=vård, omsorg och social service
- produktion av vård, inte finansiering
- NPOs konkurrensförutsättningar i ett vårdssystem med privata vårdgivare
- NPOs strategiska nisch

Som jag tycker man borde se på den Ideella sektorn

De ideella **företagen** har en egen logik

(vs andra ideella organisationer)

Kräver för att klara sina uppdrag/konkurrensen

- Yrkesmässighet
- Anställd personal
- Professionell företagsledning & styrelse
- Kontinuitet
- Ekonomisk stabilitet
- Eget riskkapital

KHPs slutsatser

1. Vi måste bejaka att de ideella företagen har en egen logik tydligt annorlunda än övriga ideella organisationers.

Vårdproduktionens aktörer

NPOs särart

(vs andra privata företag)

Positivt

- Icke-vinstutdelande
- Ett annat ursprung, idégrundat
- Skalan. Inte en del av ett stort privat företag
- Möjliggör donationer

Negativt

- Kan inte "bygga" > sämre skalekonomi
- Kapitalförsörjningen
- Kan inte ge sina anställda samma ekonomiska villkor > kan inte rekrytera "de bästa"
- Har svagare lobbyingskraft
- "Snällhetsstämpeln"

KHPs slutsatser

1. Vi måste bejaka att de ideella företagen har en egen logik tydligt annorlunda än övriga ideella organisationers.
2. **NPO-företagen har två strategiska alternativ: Antingen fokusera en nisch där de positiva särdragen "tar över" och NPO skapar mervärde. Eller konvertera till PVU.**

Konverteringsalternativet

Att konvertera en NPO till privat, utdelande aktieföretag, helst börsnoterat, kan vara en mycket framgångsrik strategi (jfr sparbanker, försäkringsbolag, amerikanska sjukhus och HMOs).

Den frågan diskuteras dock inte i fortsättningen, i stället:

På vilket sätt kan NPO-produktion av vård skapa mervärde=vilka strategiska fördelar?

På vilket sätt kan NPO-produktion av vård skapa mervärde=vilka strategiska fördelar?

(vs andra privata producenter)

Ekonomiskt (gentemot beställarna)

- Endast genom lägre kostnader inom vissa delar av vårdproduktionen

Politiskt (gentemot politikerna)

- Skattebetalarnas pengar hamnar inte i privata fickor
- Lägre risk för politiska skandaler (typ Maria Beroendecentrum)
- Mindre utrymme för privata vinstutdelande företag (PVU) om NPOs tar marknaden
- Inte en del av en storkoncern

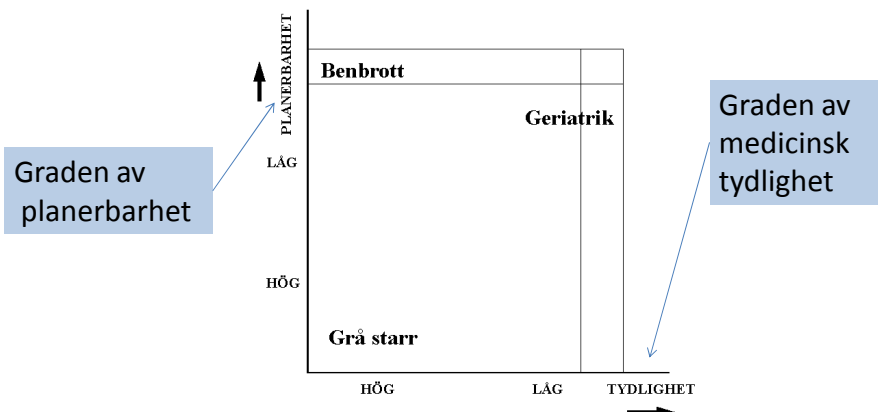
Marknadsmässigt (gentemot allmänheten)

- Ett välkänt NPO-”brand” har stort värde (typ Röda Korset)
- En idéburen förankring är något positivt
- Man kan ”sälja” att man inte är ett vinstutdelande företag

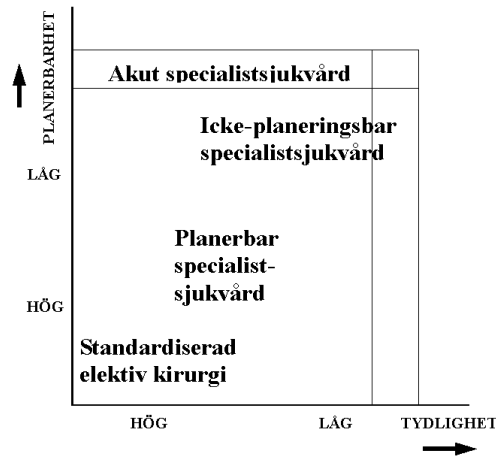
Varför är det så svårt att få vårdmarknaden att fungera bra?

- ▶ Patienten sitter alltid i kunskapsunderläge (kan inte, förstår inte, orkar inte)
- ▶ Vård är en unikt komplicerad produkt
  - Stor variation i medicinsk **tydlighet**
  - Stor variation i administrativ **planerbarhet**
- ▶ Patienten kan normalt inte själv betala vad vården kostar. Vi får **tredjepartsinblandning** för finansieringen.

Den specialiserade sjukvården

Den specialiserade sjukvården

Varför är det så svårt att få vårdmarknaden att fungera bra?

► Patienten sitter alltid i kunskapsunderläge (kan inte, förstår inte, orkar inte)

► Vård är en unikt komplicerad produkt

Stor variation i medicinsk **tydlighet**

Stor variation i administrativ **planerbarhet**

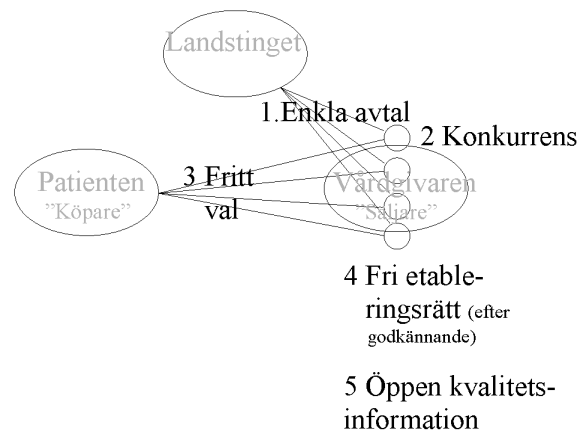
► Patienten kan normalt inte själv betala vad vården kostar. Vi får **tredjepartsinblandning** för finansieringen.

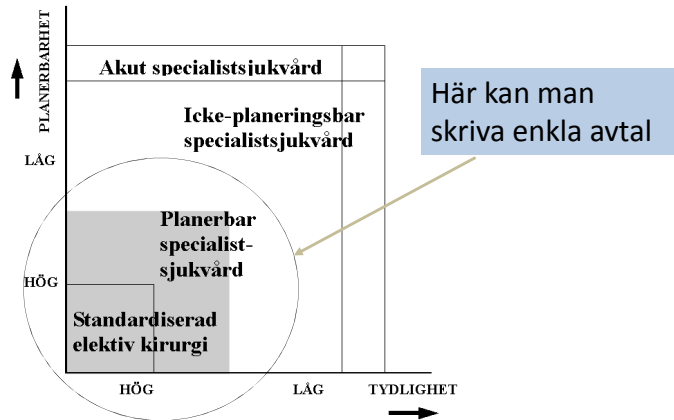
Tredjepartsinblandning

Krav för att en tredjepartsmarknad som vård skall fungera effektivt

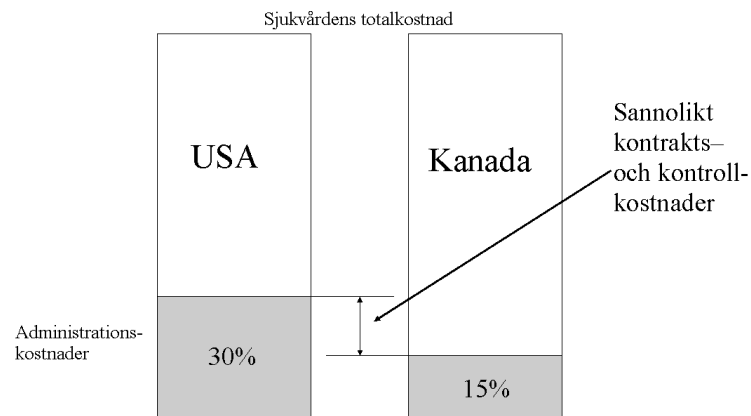

Den specialiserade sjukvården

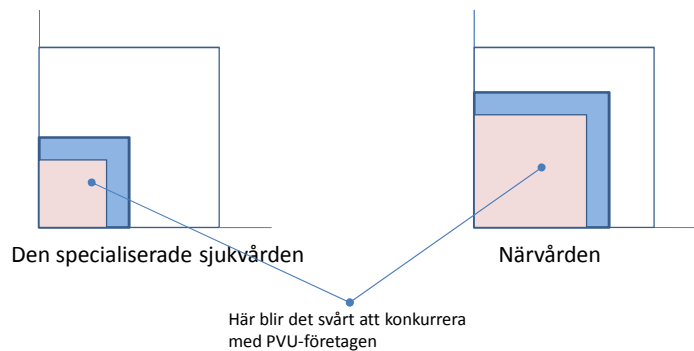
Vad händer om man inte tillämpar "enkla avtal"-principen?

USA vs Kanada, sjukvårdens kostnader
 Källa: The New England Journal of Medicine (2003)

NPO-företagens strategiska nisch

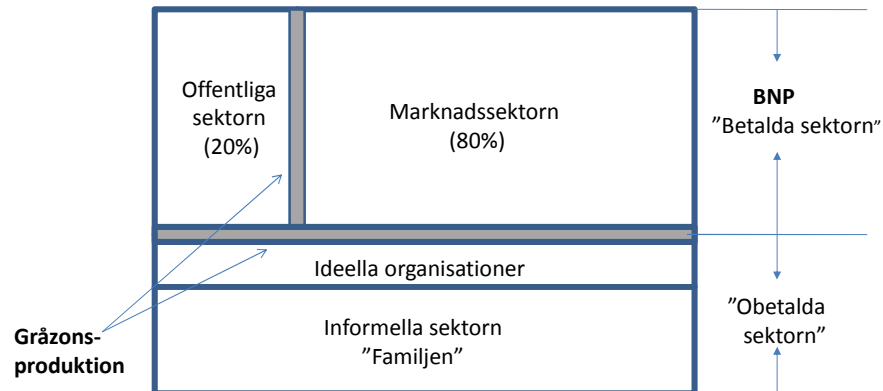
NPO-företagen bör strategiskt inrikta sig mot de delar av vården (markerade med ■) där politikerna kan tänka sig privata vårdgivare men det är svårt att skriva enkla avtal (=höga kontrakts- och kontroll kostnader)

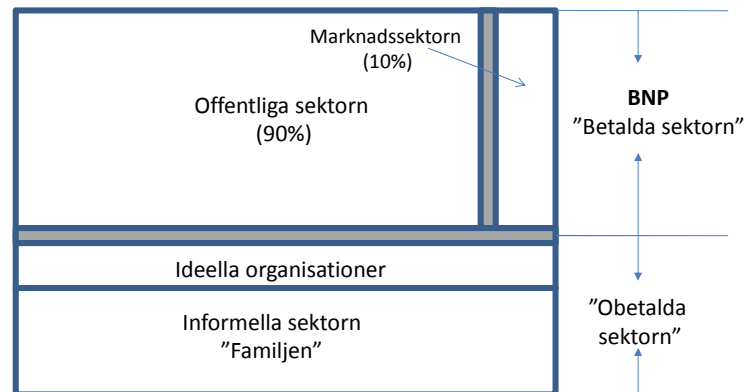
KHPs slutsatser

1. Vi måste bejaka att de ideella företagen har en egen logik tydligt annorlunda än övriga ideella organisationers.
2. NPO-företagen har två strategiska alternativ: Antingen fokusera en nisch där de positiva särdragen "tar över" och NPO skapar mervärde. [Eller konvertera till PVU.]
3. **Fokusera på de delar av vården där NPOs kan erbjuda lägre kontrakts- och kontrollkostnader relativt PVU-företagen.**

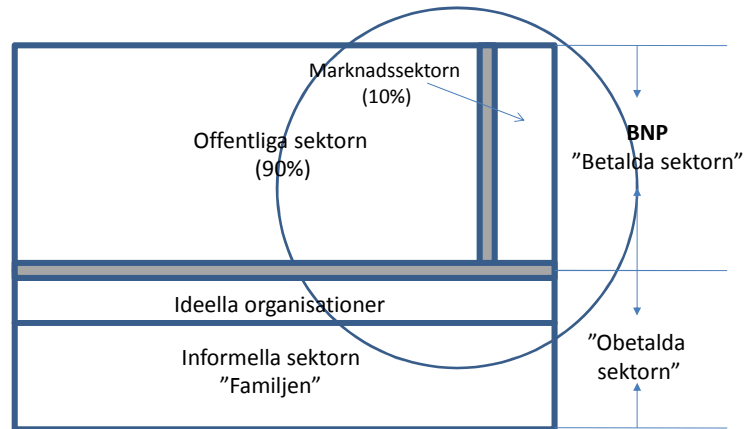
Grov bild av produktionen i Sverige idag

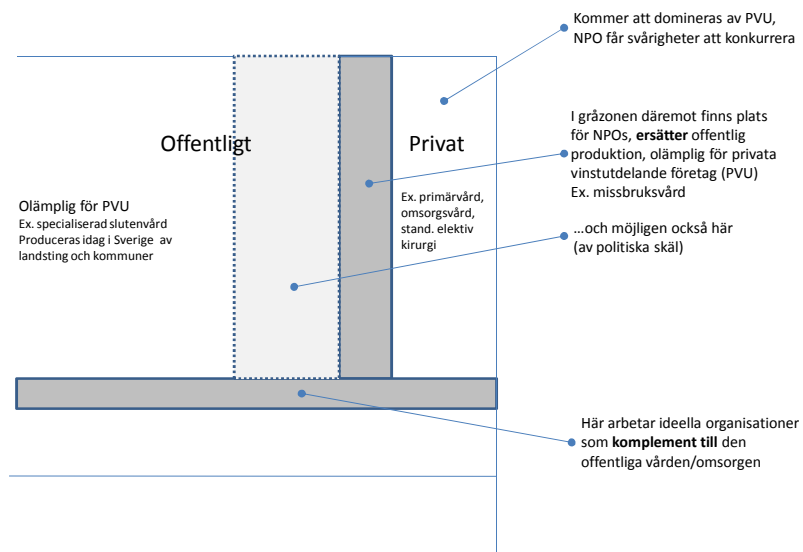
...och så här ser det ut när vi talar om enbart vård & omsorg

...och så här ser det ut när vi talar om enbart vård & omsorg

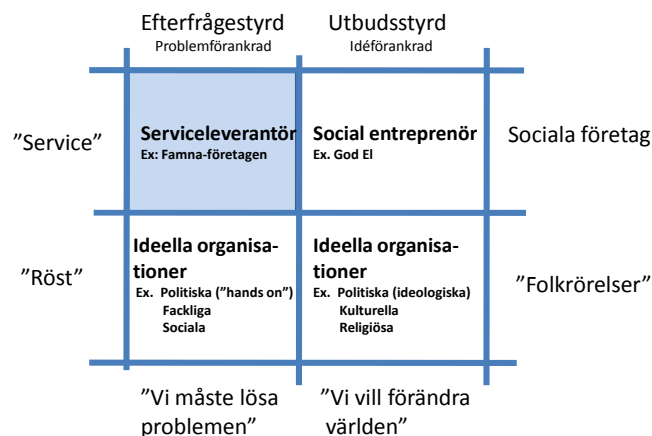
Vad finns det för plats för NPOs i ett effektivt vårdssystem?

KHPs slutsatser

1. Vi måste bejaka att de ideella företagen har en egen logik tydligt annorlunda än övriga ideella organisationers.
2. NPO-företagen har två strategiska alternativ: Antingen fokusera en nisch där de positiva särdragen "tar över" och NPO skapar mervärde. [Eller konvertera till PVU.]
3. Fokusera på de delar av världen där NPOs kan erbjuda lägre kontrakts- och kontrollkostnader relativt PVU-företagen > **gråzons-verksamheten.**

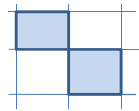
Fyra perspektiv på den ideella sektorn

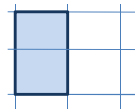
Bearbetning av Peter Frumkins "On Being Nonprofit"

En framgångsrik NPO-strategi

...måste antagligen se ut ungefär så här

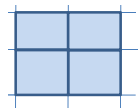

Frälsningsarmén

Röda Korset

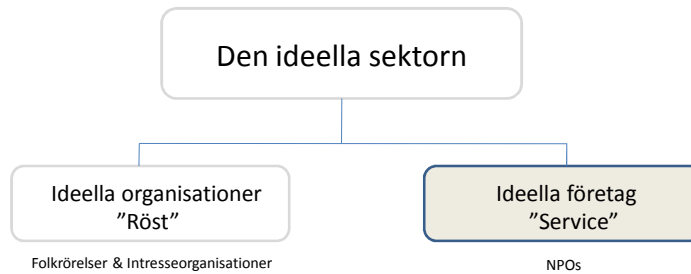
...eller kanske helst så här:

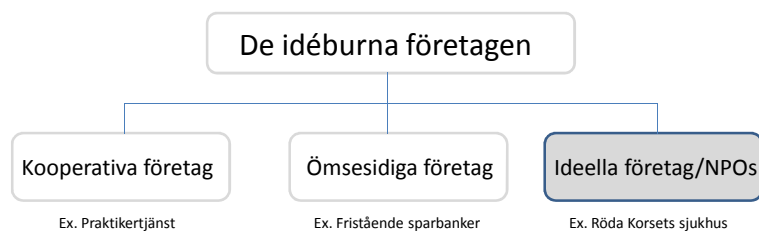
För att sammanfatta

1. Vi måste bejaka att de ideella företagen har en egen logik tydligt annorlunda än övriga ideella organisationers.
2. NPO-företagen har två strategiska alternativ: Antingen fokusera en nisch där de positiva särdragen "tar över" och NPO skapar mervärde. [Eller konvertera till PVU.]
3. Fokusera på de delar av vården där NPOs kan erbjuda lägre kontrakts- och kontrollkostnader relativt PVU-företagen > gråzons-verksamheten.
4. **Det räcker inte långsiktigt för en NPO att bara vara en effektiv serviceproducent. Det måste också finnas en "röst", en värderings- och idéstyrd del i verksamheten.**

Ideella sektorn

Den sociala ekonomin/de idéburna företagen

Vad det betyder att inte kunna ”bygga”

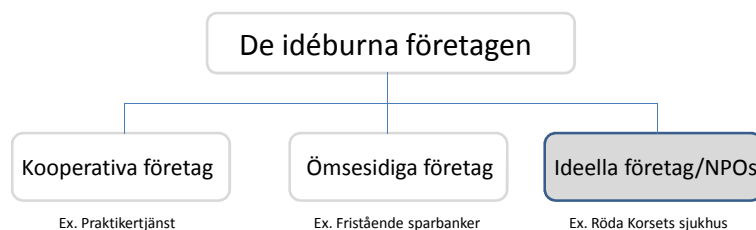
I en uppsats från Lunds universitet jämförs tre Västkustföretag:

- **NPO-företaget** ”Nylösegården” (ett behandlingshem för missbrukande män)
- **Kooperativet** ”Vägen ut” (arbetar med halvvägshus för kvinnor mm)
- Det privata **aktiebolaget** ”Västkustfamiljen” (ett antal behandlingshem)

Det framgår att **aktiebolaget** (Västkustfamiljen) har en stor fördel i möjligheten till expansion av sin affärsidé. Finns det skalekonomi, vilket det förmodligen gör, betyder det ett konkurrenshandikapp för NPO-företaget respektive kooperativet.

Källa: ”Den ideella sektorn i förändring”, 2007, Statsvetenskap, Lunds universitet

Den sociala ekonomin/de idéburna företagen

Tendenser på marknaden för vård och omsorg

- **Ekonomi**n kommer fortsatt att väga tungt/tyngst för att få en entreprenad
- **Ökad konkurrens** - och på samma villkor för alla vårdgivare
- **Kvalitetsfrågorna** allt viktigare – och kvaliteten kommer att mätas och jämföras
- **Kontrollen** från beställarnas sida hårdnar (jfr "audit society")